

**Dotazník 1 – pilotní dotazník pro pedagogickou veřejnost
(učitele matematiky)**

Otázka 1: Na jakém typu střední školy vyučujete?*

- a) Gymnázium
- b) Střední odborná škola
- c) Střední odborné učiliště

Otázka 2: Jaká je délka Vaší pedagogické praxe?*

- a) do 2 let
- b) do 6 let
- c) do 12 let
- d) do 19 let
- e) do 27 let
- f) do 32 let
- g) nad 32 let

Otázka 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?*

- a) VŠ – bakalářské
- b) VŠ – magisterské (Mgr.)
- c) VŠ – magisterské (Ing.)
- d) VŠ – doktorské
- e) VŠ – jiný titul

Otázka 4: Vyučujete nebo jste vyučoval(a) geometrii?*

- a) Ano
- b) Ne

Otázka 5: Vyberte, do jaké míry souhlasíte s následujícím tvrzením: „Vzdělávací obsah geometrie je problematický“.*

- a) naprosto souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) naprosto nesouhlasím

Otázka 6: Z nabízených možností vyberte učivo, které považujete v geometrii za nejvíce problematické.*

- a) geometrie v rovině
- b) geometrie v prostoru
- c) trigonometrie
- d) analytická geometrie v rovině

Otázka 7: Stručně vysvětlete volbu své odpovědi z předchozí otázky.*

Otázka 8: Z nabízených možností vyberte z každé kategorie nejvíce problematické téma/témata.*

Kategorie A: geometrie v rovině

- a) Klasifikace rovinných tvarů
- b) Obvody a obsahy
- c) Shodnost a podobnost trojúhelníků
- d) Pythagorova věta a Euklidovy věty
- e) Množiny bodů dané vlastnosti
- f) Úhly v kružnici
- g) Shodná zobrazení
- h) Stejnolehlost
- i) Konstrukční úlohy

Kategorie B: geometrie v prostoru

- a) Polohové a metrická vlastnosti
- b) Základní tělesa
- c) Povrchy a objemy
- d) Volné rovnoběžné promítání

Kategorie C: trigonometrie

- a) Sinová a kosinová věta
- b) Trigonometrie pravoúhlého trojúhelníku

Kategorie D: analytická geometrie v rovině

- a) Vektory a operace s nimi

- b) Analytické vyjádření přímky v rovině
- c) Kuželosečky

Otázka 9: Ocenil(a) byste, kdyby existovala sada gradovaných úloh, jejímž účelem by bylo zvýšení porozumění Vámi vybraného učiva?*

- a) Ano
- b) Ne

Otázka 10: Zde je prostor pro Vaše dotazy a připomínky a v případě zájmu o spolupráci na pilotáži gradovaných úloh zde můžete zanechat e-mailový kontakt.

Dotazník 2 – pro učitele participující na ověřování sady gradovaných úloh

Otázka 1: V jakých ročnících vyučujete téma „konstrukční úlohy“?*

- a) 1. ročník
- b) 2. ročník
- c) 3. ročník
- d) 4. ročník

Otázka 2: Připravenou sadu planimetrických konstrukčních úloh oceníte zaměřenou na metodu ...*

- a) Množin všech bodů dané vlastnosti
- b) Geometrických zobrazení v rovině
- c) Na základě výpočtu

Otázka 3: V následující části dotazníku budete z nabízených možností vybírat z každé kategorie takové možnosti, které ve své výuce využíváte při řešení konstrukčních úloh.*

Kategorie A: pro množiny všech bodů dané vlastnosti

- a) m. v. b., které mají od daného bodu S danou vzdálenost r;
- b) m. v. b., které mají od dané přímky p danou vzdálenost r;
- c) m. v. b., které mají stejnou vzdálenost od dvou daných bodů A, B;
- d) m. v. b., které mají stejnou vzdálenost od dvou daných rovnoběžek p;
- e) m. v. b., které mají stejnou vzdálenost od dvou daných různoběžek a, b;
- f) m. v. b., které jsou vrcholy úhlů shodných s daným konvexním úhlem velikosti α ;
- g) m. v. vrcholů pravých úhlů, jejichž ramena procházejí dvěma danými body A, B;
- h) m. v. středů kružnic, které se dotýkají dané přímky p v jejím daném bodě T;
- i) m. v. středů kružnic, které se dotýkají dané kružnice $k(S,r)$ v bodě T;
- j) m. v. středů všech shodných tětiv (velikosti $t < 2r$) dané kružnice $k(S,r)$;
- k) m. v. středů tětiv kružnice $k(S,r)$, které mají společný jeden krajní bod A;
- l) m. v. středů všech kružnic, které se dotýkají dvou daných soustředných kružnic, zatímco s menší mají vnější dotyk a s větší mají vnější dotyk;
- m) m. v. středů kružnic, které mají daný poloměr m a mají s danou kružnicí $k(S,r)$ dotyk.

Kategorie B: pro geometrická zobrazení v rovině

- a) posunutí
- b) otočení
- c) středová souměrnost
- d) osová souměrnost
- e) posunutá souměrnost
- f) stejnolehlost

Kategorie C: pro metodu konstrukce na základě výpočtu

- a) sčítání a odčítání
- b) násobení a dělení
- c) odmocňování

Otázka 4: Zde je prostor pro Vaše dotazy a připomínky.

Dotazník 3a – evaluační dotazník pro žáky před implementací úloh

Otázka 1: Představ si kamaráda, kterému geometrie vůbec nejde a který tě požádá o vysvětlení několika pojmů. Upřímně se zamysli a z následujících možností vyber pro každou kategorii tu, která nejvíc odpovídá pravdě.

Kategorie A: Kružnice

- a) Nevládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá kružnice.
- b) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá kružnice.
- c) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá kružnice a uvést alespoň dva příklady, ve kterých se její konstrukce využije.
- d) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá kružnice, vysvětlit, že jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdálené od daného bodu, a uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije.
- e) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá kružnice, i když není zadán střed nebo poloměr, vysvětlit, že jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdálené od daného bodu, uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije, uvést zvláštní případy využití kružnic a posoudit nejefektivnější metodu k sestrojení kružnice nebo jejího využití.

Kategorie B: Osa úsečky

- a) Nevládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úsečky.
- b) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úsečky.
- c) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úsečky a uvést alespoň dva příklady, ve kterých se její konstrukce využije.
- d) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úsečky, vysvětlit, že jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdálené od dvou daných různých bodů, a uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije.
- e) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úsečky, i když je zadána jen dvěma body, vysvětlit, že jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdáleny od dvou daných různých bodů, uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije, uvést zvláštní případy využití osy úsečky a posoudit nejefektivnější metodu k sestrojení osy úsečky nebo jejího využití.

Kategorie C: Rovnoběžka

- a) Nevládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá rovnoběžka.
- b) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá rovnoběžka.
- c) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá rovnoběžka a uvést alespoň dva příklady, ve kterých se její konstrukce využije.
- d) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá rovnoběžka, vysvětlit, že v páru jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdálené od dané přímky, a uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije.
- e) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá rovnoběžka, vysvětlit, že v páru jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdálené od dané přímky, uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije, uvést zvláštní případy využití rovnoběžky a posoudit nejefektivnější metodu sestrojení rovnoběžky nebo jejího využití.

Kategorie D: Osa úhlu

- a) Nevládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úhlu.
- b) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úhlu.
- c) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úhlu a uvést alespoň dva příklady, ve kterých se její konstrukce využije.
- d) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úhlu, vysvětlit, že v páru kolmic jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdálené od dvou různoběžných přímek, a uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije.
- e) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úhlu, včetně úhlů konkávních, vysvětlit, že v páru kolmic jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdálené od dvou různoběžných přímek, uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije, uvést zvláštní případy využití osy úhlu a posoudit nejefektivnější metodu sestrojení osy úhlu nebo jejího využití.

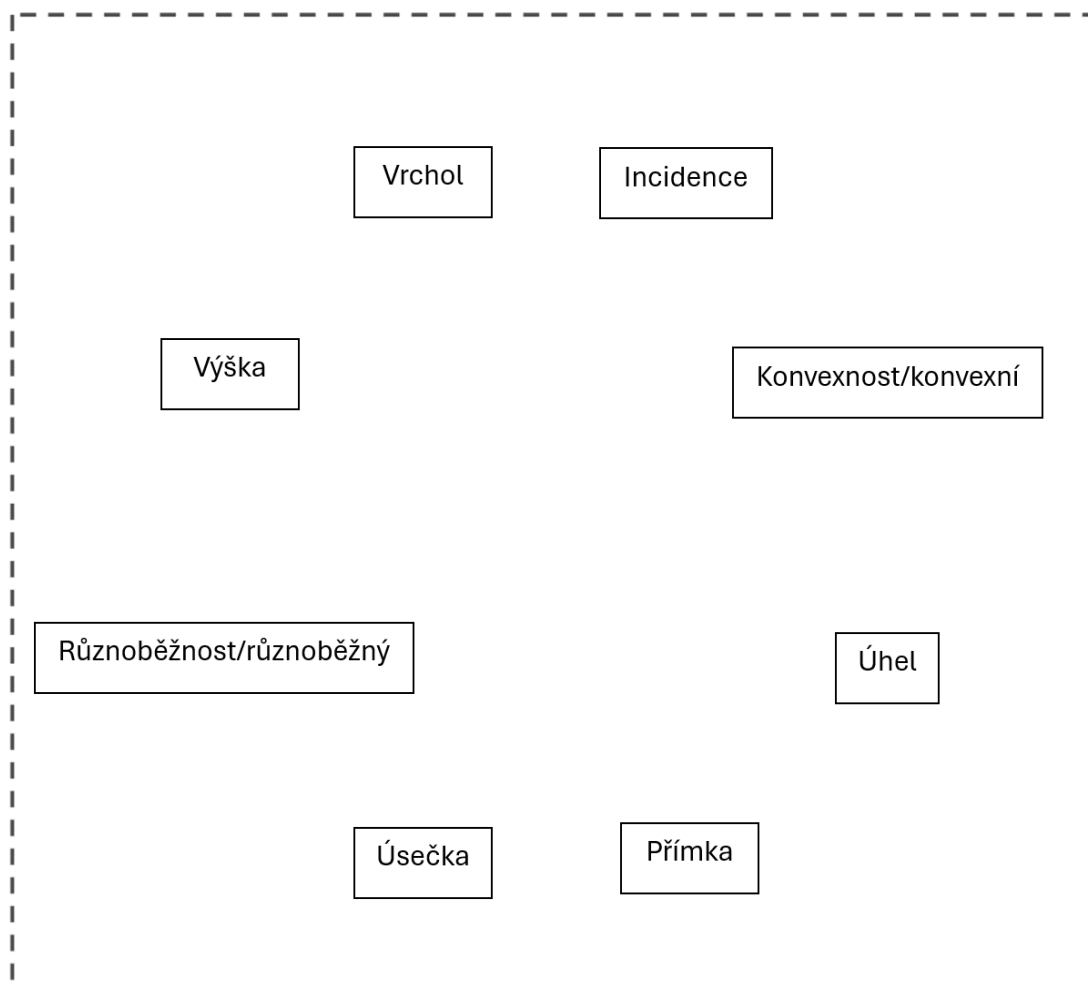
Kategorie E: Thaletova kružnice

- a) Nevládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá Thaletova kružnice.
- b) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá Thaletova kružnice.
- c) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá Thaletova kružnice a uvést alespoň dva příklady, ve kterých se její konstrukce využije.

Příloha 3 – Dotazník 3a

- d) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá Thaletova kružnice, vysvětlit, že jde o množinu všech bodů v rovině, ze kterých shlížíme na danou úsečku pod pravým úhlem, a uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije.
- e) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá Thaletova kružnice pro danou úsečku, která je jejím průměrem, vysvětlit, že jde o speciální případ množiny všech bodů v rovině, ze kterých shlížíme na danou úsečku pod daným úhlem, uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije, uvést zvláštní případy využití Thaletovy kružnice a posoudit nejefektivnější metodu sestavení Thaletovy kružnice nebo jejího využití.

Otázka 2: Pokud tě napadne nějaký přímý geometrický vztah mezi libovolnými dvěma pojmy z obrázku níže, spoj je čarou a tu výstižně pojmenuj zamýšleným vztahem. Nakonec uveď počet čar, které jsi udělal(a).

Uveď počet čar, které jsi udělal(a): _____

Dotazník 3b – evaluační dotazník pro žáky po implementaci úloh

Otázka 1: Představ si kamaráda, kterému geometrie vůbec nejde a který tě požádá o vysvětlení několika pojmů. Upřímně se zamysli a z následujících možností vyber pro každou kategorii tu, která nejvíc odpovídá pravdě.

Kategorie A: Kružnice

- a) Nevládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá kružnice.
- b) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá kružnice.
- c) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá kružnice a uvést alespoň dva příklady, ve kterých se její konstrukce využije.
- d) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá kružnice, vysvětlit, že jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdálené od daného bodu, a uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije.
- e) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá kružnice, i když není zadán střed nebo poloměr, vysvětlit, že jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdálené od daného bodu, uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije, uvést zvláštní případy využití kružnic a posoudit nejefektivnější metodu k sestrojení kružnice nebo jejího využití.

Kategorie B: Osa úsečky

- a) Nevládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úsečky.
- b) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úsečky.
- c) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úsečky a uvést alespoň dva příklady, ve kterých se její konstrukce využije.
- d) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úsečky, vysvětlit, že jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdálené od dvou daných různých bodů, a uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije.
- e) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úsečky, i když je zadána jen dvěma body, vysvětlit, že jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdáleny od dvou daných různých bodů, uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije, uvést zvláštní případy využití osy úsečky a posoudit nejefektivnější metodu k sestrojení osy úsečky nebo jejího využití.

Kategorie C: Rovnoběžka

- a) Nevládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá rovnoběžka.
- b) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá rovnoběžka.
- c) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá rovnoběžka a uvést alespoň dva příklady, ve kterých se její konstrukce využije.
- d) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá rovnoběžka, vysvětlit, že v páru jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdálené od dané přímky, a uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije.
- e) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá rovnoběžka, vysvětlit, že v páru jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdálené od dané přímky, uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije, uvést zvláštní případy využití rovnoběžky a posoudit nejefektivnější metodu sestrojení rovnoběžky nebo jejího využití.

Kategorie D: Osa úhlu

- a) Nevládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úhlu.
- b) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úhlu.
- c) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úhlu a uvést alespoň dva příklady, ve kterých se její konstrukce využije.
- d) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úhlu, vysvětlit, že v páru kolmic jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdálené od dvou různoběžných přímek, a uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije.
- e) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá osa úhlu, včetně úhlů konkávních, vysvětlit, že v páru kolmic jde o množinu všech bodů v rovině, které jsou stejně vzdálené od dvou různoběžných přímek, uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije, uvést zvláštní případy využití osy úhlu a posoudit nejefektivnější metodu sestrojení osy úhlu nebo jejího využití.

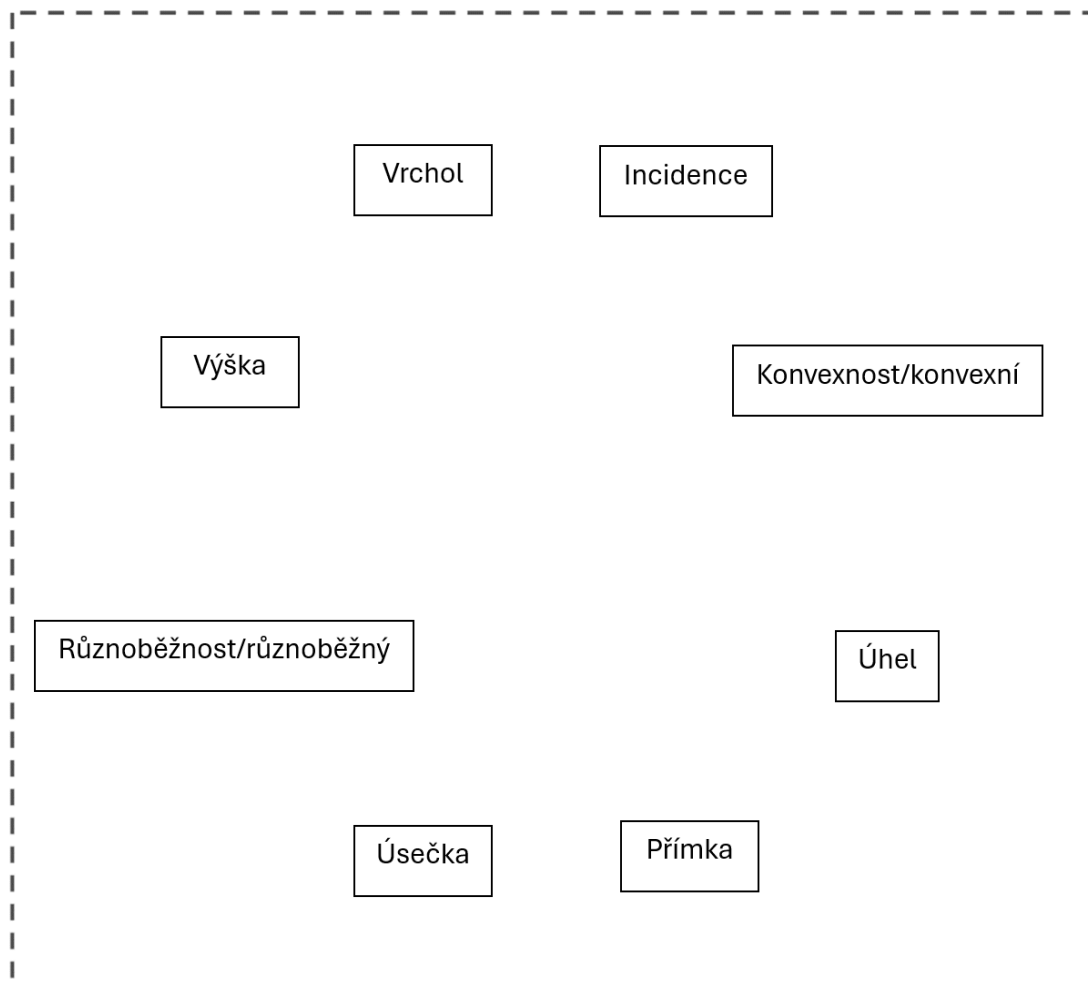
Kategorie E: Thaletova kružnice

- a) Nevládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá Thaletova kružnice.
- b) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá Thaletova kružnice.
- c) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá Thaletova kružnice a uvést alespoň dva příklady, ve kterých se její konstrukce využije.

Příloha 4 – Dotazník 3b

- d) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá Thaletova kružnice, vysvětlit, že jde o množinu všech bodů v rovině, ze kterých shlížíme na danou úsečku pod pravým úhlem, a uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije.
- e) Zvládl(a) bych kamarádovi ukázat, jak se dělá Thaletova kružnice pro danou úsečku, která je jejím průměrem, vysvětlit, že jde o speciální případ množiny všech bodů v rovině, ze kterých shlížíme na danou úsečku pod daným úhlem, uvést obecný typ příkladů, ve kterých se její konstrukce využije, uvést zvláštní případy využití Thaletovy kružnice a posoudit nejefektivnější metodu sestavení Thaletovy kružnice nebo jejího využití.

Otázka 2: Pokud tě napadne nějaký přímý geometrický vztah mezi libovolnými dvěma pojmy z obrázku níže, spoj je čarou a tu výstižně pojmenuj zamýšleným vztahem. Nakonec uveď počet čar, které jsi udělal(a).

Uveď počet čar, které jsi udělal(a): _____

Otázka 3: Odpověz na níže uvedené otázky zadáním čísla úlohy.

- a) Která úloha z těch, které jsi řešil(a), ti připadala nejtěžší? Stručně vysvětli proč.
- b) Která úloha z těch, které jsi řešil(a), ti připadala nejlehčí? Stručně vysvětli proč.
- c) Která úloha z těch, které jsi řešil(a), se ti nejvíce líbila? Stručně vysvětli proč.
- d) Která úloha z těch, které jsi řešil(a), se ti nejméně líbila? Stručně vysvětli proč.
- e) Kolik úloh jsi zvládl(a) vyřešit?

Dotazník 4 – evaluační arch pro pedagogy

Otázka 1: Připomínkujte, prosím, jednotlivé úlohy. Každou z nich také oznámkuje (tradičně 1-5)*

Úvodní část sady úloh:

Úloha 1:

Úloha 2:

Úloha 3:

Úloha 4:

Úloha 5:

Úloha 6:

Úloha 7:

Úloha 8:

Závěrečná část sady úloh:

Otázka 2: Prosím, ohodnoťte celou sadu známkou (tradičně 1-5) dle následujících kritérií, a přidejte slovní komentář odůvodňující vybranou známku.*

Grafická zpracování: _____

Časová náročnost: _____

Vhodnost obsahu (úroveň odbornosti a náročnost): _____

Srozumitelnost zadání (volba komunikace, návaznost úloh): _____

Srozumitelnost metodiky: _____

Celkové zhodnocení: _____

Slovní zhodnocení:

Metodika pro implementaci sady gradovaných konstrukčních úloh do výuky

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,

před sebou máte podpůrný materiál (metodiku) k zařazení sady gradovaných konstrukčních úloh do své výuky. Sada úloh je vytvořena v rámci diplomové práce. V rámci této metodiky Vám budou představeny základní informace o celé sadě, technické parametry sady a způsoby, jakými se sadou pracovat tak, aby plnila účel, pro který byla vytvořena. V závěru také naleznete stručný rozbor jednotlivých úloh a jejich modelové řešení vytvořené skrze webovou aplikaci GeoGebra.

Doufám, že jak tato metodika, tak samotná sada úloh budou pro Vaši výuku přínosem a naplní zamýšlené cíle.

Základní informace o sadě úloh

Sada gradovaných konstrukčních úloh je určena pro žáky středních škol, konkrétně pro žáky gymnázií, kteří se aktuálně vzdělávají v oblasti konstrukční geometrie (typicky v prvním až druhém ročníku čtyřletého oboru).

Sada obsahuje celkem 8 úloh, které na sebe vzájemně navazují a postupně gradují v obtížnosti. Žáci si během práce s úlohami připomenou řešení elementárních konstrukčních úloh ze základní školy, a to metodou množin bodů dané vlastnosti (dále m. b. d. v.). Pro navýšení možností diferenciací úloh obsahuje každá úloha *nápovědu a výzvu* (více viz dále).

Cílem sady úloh je zvýšit porozumění žáků v oblasti konstrukční geometrie, a to zejména skrze již zmíněnou gradaci. Na základě postupného zvyšování obtížnosti a postupného skládání více jednoduchých kroků dohromady, kterými žáci vytvoří v konečném důsledku poměrně komplexní rys, může u některých žáků dojít k prozření a uvědomění si, že každý komplexní úkol se skládá z konečného počtu základních kroků. Na základě toho pak lze předpokládat navýšení porozumění žáků v této oblasti.

Sada je vytvořena s předpokladem již existujících (základních) prekonceptů žáků o tématech konstrukční geometrie. Při procházení jednotlivými úlohami se žáci setkají nejprve

s jednoduchými konstrukcemi, jako je sestavení rovnostranného trojúhelníku, a postupně se propracují ke konstrukcím složitější, např. ke konstrukci deltoidu (více viz dále). I přesto, že se jednotlivé úlohy mohou zdát banální, jsou za sebou řazeny tak, aby žákům pomohly postupně o připomenout/ představit základní kroky a cíleně tak dovést žáky k aplikaci těchto jednoduchých konstrukcí. K aplikaci většiny kroků pak dochází v úloze 8 (viz dál).

Technické parametry sady

Jak již bylo zmíněno, sada je tvořena 8 na sebe navazujícími úlohami. Celkově jde o dokument o délce 12 stran, který lze ovšem tisknout bez problémů oboustranně – lze tedy počítat s 6 listy papíru na jednoho žáka. Sadu lze tisknout černobíle, doporučený formát je A4 (při tisku v jiných formátech může dojít k nepoměru zadání s očekávaným výsledkem).

Obsah sady

- Titulní stránku s názvem sady
- Uvítací slovo autora, včetně motivace žáků a cílů sady
- Základní technické informace a pokyny pro vyplňování (včetně výčtu pomůcek)
  - Mezi povolené pomůcky při plnění základní úrovně úlohy patří: jakákoliv pravítka, úhломěry, kružítko, psací potřeby
  - Mezi povolené pomůcky při plnění výzev patří: jedno pravítko bez rysky a kružítko (povolené pomůcky jsou v jednotlivých výzvách připomínány)
- Vlastní úlohy – každá strana s úlohou obsahuje její zadání, včetně příp. specifikace podmínek, dále nápovědu, výzvu/příp. výzvy a prostor pro rozbor (poznámky, náčrtek)
  - Výzvy a nápovědy jsou v zadání úloh označeny ikonami:

ikona 1

ikona 2

ikona 1 označuje **nápovědu** – může žákům pomoci v řešení úlohy (typicky se jedná o větu nebo souvětí, které žáky navede na správnou cestu nebo jim připomene to, co už vědí)

Příloha 6 – Metodika pro implementaci úloh

ikona 2 označuje **výzvu** – nabídne žákům příležitost otestovat své dovednosti s omezeným množstvím pomůcek (typicky pouze s jedním pravítkem bez rýsky a s kružítkem)

Příklad užití ikon v sadě úloh:

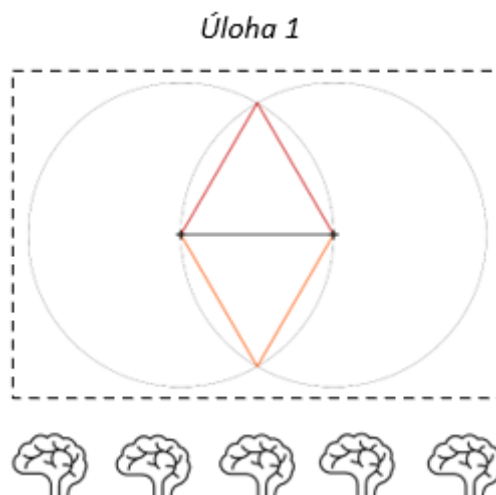

Zamysli se nad vztahem středového úhlu a obvodového úhlu, které přísluší stejnému oblouku.

Sestroj alespoň tři různé trojúhelníky, které vyhovují zadání.

- Ukázka řešení a zpětná vazba na konci sady
  - Ukázka řešení jednotlivých úloh – žáci se mohou seznámit se správnými řešeními jednotlivých úloh a porovnat s nimi svá řešení – na základě toho mohou svou práci reflektovat
  - Pod každým modelovým řešením je umístěna hodnotící škála (viz obrázek), na které mohou žáci označit, jak daleko se v úloze dostali.

- V závěru sady jsou pak umístěny návodné otázky, které mají žákům pomoci v uvědomění si vlastního postupu a příp. i posunu v tématu konstrukčních úloh.

Časová náročnost a vyhodnocení úloh

Na základě zjištění učiněných při praktickém ověřování sady úloh ve výuce lze předpokládat, že práce s touto sadou by žákům neměla trvat déle než 1 vyučovací hodinu (tj. 1x45 minut). Průměrná doba řešení byla zjištěna na 25 minut. Dalších 15 minut je vhodné třeba k společnému prodiskutování postupů a věnování se problematickým místům. V souladu se zachováním dostatečného prostoru pro strukturování hodiny, uvedení úlohy a její následné zhodnocení, je doporučeno věnovat práci se sadou úloh alespoň 2 standardní vyučovací hodiny.

Vyučující, který začlení zmíněnou sadu úloh do své výuky, by měl při vyhodnocování hodiny dbát na identifikaci kritických míst a společně s žáky tato kritická místa následně analyzovat. Vhodné je dbát nejen na vyhodnocení samotných výsledků úloh, ale i na vyhodnocení postupu a posunu každého z žáků.

K vyhodnocování správného vyřešení úloh je možno využít náhledy řešení umístěné na konci žakovské sady úloh, nebo modelová řešení umístěná dále v této metodice.

Analýza jednotlivých úloh

Na následujících řádcích je stručně analyzována každé z osmi úloh tvořících sadu. Analýza každé úlohy se skládá ze 4 částí:

- Zadání – co se od žáků očekává
- Znalosti a dovednosti – to, co žáci potřebují znát/zvládnout, aby si s úlohou poradili
- Cíl úlohy – co je cílem úlohy/ k čemu žákům poslouží
- Modelové řešení – modelové řešení každé úlohy vytvořené webovou aplikací GeoGebra¹

Úloha 1

Zadání: Máš zadanou úsečku. Sestroj rovnostranný trojúhelník tak, aby zadaná úsečka byla jeho stranou.

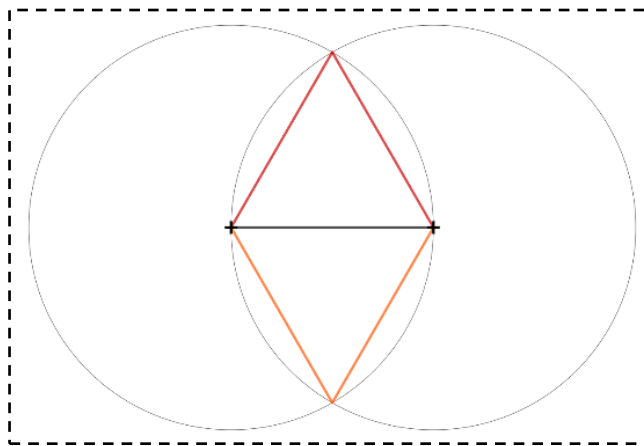
¹ Dostupná např. z: <https://www.geogebra.org/>

Příloha 6 – Metodika pro implementaci úloh

Znalosti a dovednosti: žáci potřebují vědět, že kružnice je množinou všech bodů, které jsou stejně daleko od daného bodu a dále pak, že rovnostranný trojúhelník má všechny strany stejně dlouhé

Cíl úlohy: cílem je dovést žáky k uvědomění si, že součet vnitřních úhlů v trojúhelníku je roven 180° a k tomu, že v rovnostranném trojúhelníku mají všechny úhly stejnou velikost, tedy že při každém vrcholu je úhel 60°

Modelové řešení:

Obrázek 1 - řešení úlohy 1

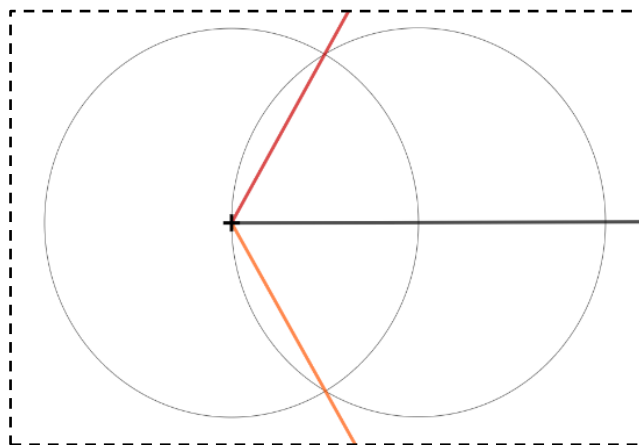
Úloha 2

Zadání: Máš zadanou polopřímku (počáteční rameno úhlu) a její počátek (vrchol úhlu). Sestroj polopřímku (koncové rameno úhlu) tak, aby velikost úhlu, který obě polopřímky svírají, byla 60° .

Znalosti a dovednosti: znalosti potřebné pro zvládnutí této úlohy vyplývají z cíle úlohy předchozí – pokud žáci naplní cíl úlohy 1, pak získají znalosti potřebné ke splnění úlohy 2

Cíl úlohy: cílem této úlohy je umožnit žákům bezprostředně aplikovat znalost nabytou v předchozí úloze do tvorby úhlu 60°

Modelové řešení:

Obrázek 2 - řešení úlohy 2

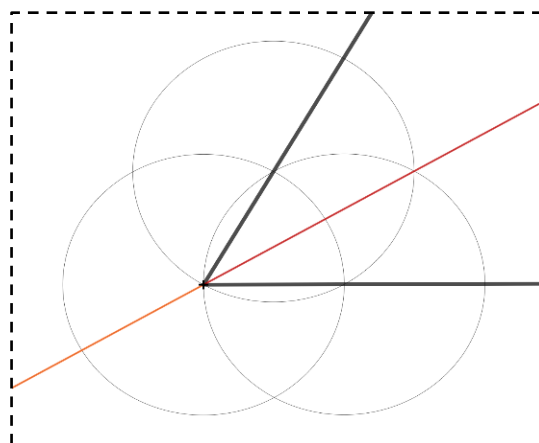
Úloha 3

Zadání: Máš zadané dvě polopřímky se společným počátkem tvořící úhel. Zmenši zadaný úhel na poloviční velikost.

Znalosti a dovednosti: žáci musí umět vytvořit úhel 60° (zde úloha navazuje na úlohu 1) a následně si musí být vědomi toho, jak vytvořit ze zadaného polovinu, tj. musí si být vědomi toho, že vytvořit 2 poloviny znamená vytvořit 2 souměrné části jednoho celku

Cíl úlohy: cílem je poskytnout žákům připomenutí si procesu půlení (např. skrze osu úhlu)

Modelové řešení:

Obrázek 3 - řešení úlohy 3

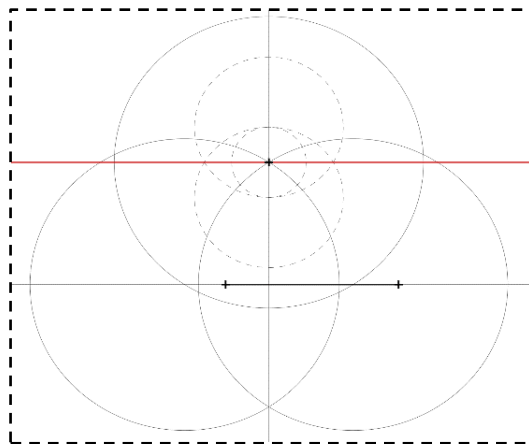
Úloha 4

Zadání: Máš zadanou úsečku a bod, který na ní neleží. Sestroj přímku rovnoběžnou se zadanou úsečkou tak, aby procházela zadaným bodem.

Znalosti a dovednosti: žáci si v této úloze musí vybavit vztah, že kolmice na kolmici k dané přímce je současně rovnoběžkou této dané přímky

Cíl úlohy: cílem je dovést žáky k uvědomění toho, že rovnoběžka je množinou všech bodů, které jsou od dané přímky stejně daleko

Modelové řešení:

Obrázek 4 - řešení úlohy 4

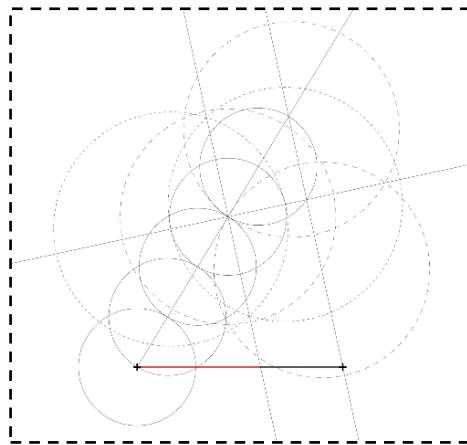
Úloha 5

Zadání: Máš zadanou úsečku takovou, že její délka je 5 jednotek. Sestroj úsečku, která bude mít délku 3 jednotky.

Znalosti a dovednosti: pro zpracování této úlohy si musí žáci oživit principy podobnosti trojúhelníků

Cíl úlohy: cílem je umožnit žákům tvorbu určitého dílu z dané délky

Modelové řešení:

Obrázek 5 - řešení úlohy 5

Úloha 6

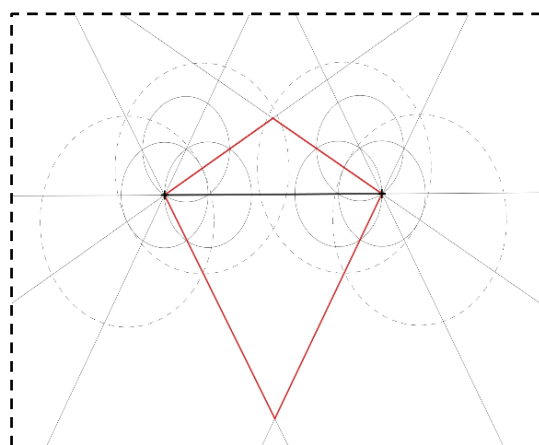
Zadání: Máš zadanou úsečku. Sestroj deltoid tak, aby platilo:

- a) zadaná úsečka je jeho úhlopříčkou;
- b) úhly při protilehlých vrcholech (krajních bodech zadané úsečky) jsou pravé;
- c) protažením zadané úsečky vzniká přímka rozdělující rovinu na dvě poloroviny a v jedné z nich je z výše uvedeného pravého úhlu 30° .

Znalosti a dovednosti: v této úloze je potřeba si vzpomenout, že deltoid je osově souměrný dle jedné úhlopříčky a dále pak je nutné si vzpomenout na velikosti vnitřních úhlů v deltoidu

Cíl úlohy: cílem této úlohy je připomenutí si všech potřebných znalostí o deltoidu

Modelové řešení:

Obrázek 6 - řešení úlohy 6

Úloha 7

Zadání: Máš zadanou kružnici a rovnoramenný trojúhelník takový,

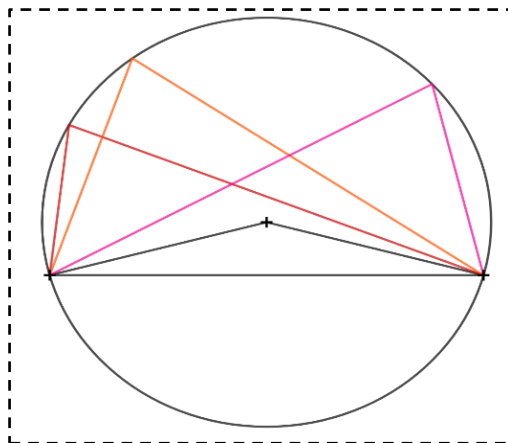
že jeho základna je její tětivou, jeho ramena svírají úhel 150° a jeho vrchol protilehlý základně je jejím středem. Sestroj trojúhelník tak, aby platilo že:

- oba trojúhelníky sdílí základnu;
- všechny vrcholy sestaveného trojúhelníku leží na zadané kružnici;
- vnitřní úhel při vrcholu protilehlému základně má velikost 75°

Znalosti a dovednosti: zde je nezbytné znát větu o středovém a obvodovém úhlu nad daným obloukem

Cíl úlohy: žáci si v této úloze vyzkouší zkonstruovat množinu všech bodů, které shlíží na danou úsečku pod daným úhlem

Modelové řešení:

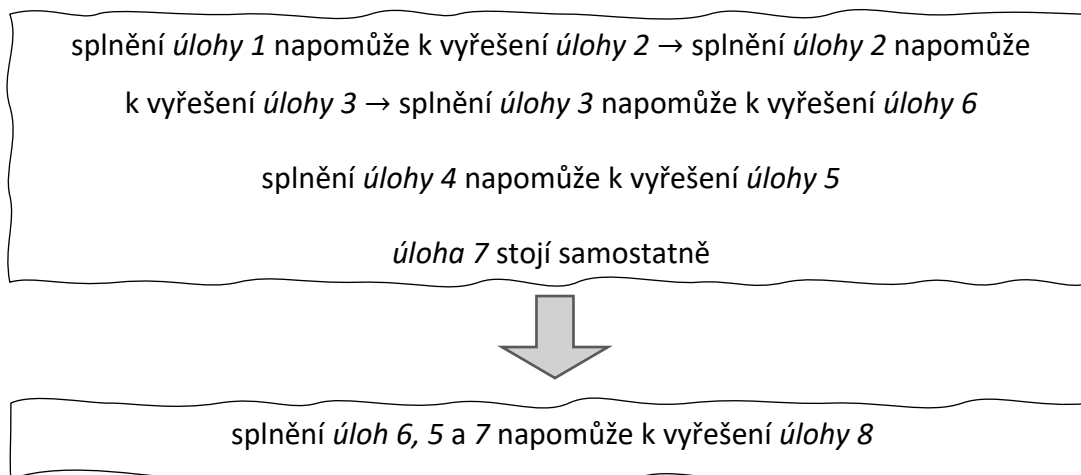
Obrázek 7 - řešení úlohy 7

Úloha 8

Zadání: Máš zadanou úsečku, která má délku 5 jednotek. Sestroj takový trojúhelník, aby platilo:

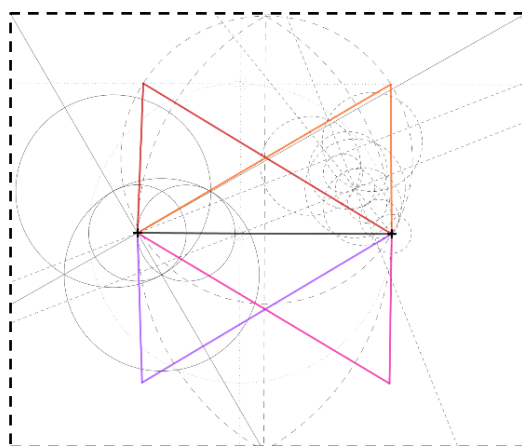
- zadaná úsečka je jeho stranou;
- úhel naproti zadané straně bude mít velikost 60° ;
- výška na zadanou stranu bude mít 3 jednotky.

Znalosti a dovednosti: znalosti a dovednosti k vyřešení úlohy 8 jsou souborem připomenutých znalostí z předchozích úloh, konkrétní návaznost úloh s cílem dovést žáky k řešení úlohy číslo 8 je následující:

Cíl úlohy: cílem poslední úlohy je ukázat žákům, že složitá úloha není ničím jiným než skládáním konečného počtu jednodušších kroků

Modelové řešení:

Obrázek 8 - řešení úlohy 8

Slovo na závěr

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,

došli jste na závěr této metodiky. Doufám, že pro Vás byla přínosem a pomůže Vám vhodně implementovat tyto úlohy do Vaší výuky a tím zvýšit porozumění Vašich žáků tajům konstrukční geometrie.

Přeji Vám bezproblémovou práci a jsem s pozdravem.

Bc. Tomáš Šplíchal

Planimetrické konstrukční úlohy

Příloha 7 – Sada gradovaných konstrukčních úloh

Milá žákyně, milý žáku,

před sebou máš sadu 8 planimetrických konstrukčních úloh.

Umění řešit geometrické konstrukční problémy v rovině je staré tisíce let – stálo při vzniku prvních civilizací a jejich největších úspěchů. Nejenže ti úspěšně vyřešená úloha poskytne pocit uspokojení, navíc tě může hřát u srdce vědomí, že řešení geometrických úloh bylo po celá staletí považováno za projev vzdělanosti a moudrosti.

Tvým cílem by nemělo být vyřešení všech úloh za každou cenu, ale snaha dostat se při řešení těchto úloh co nejdál poctivě a s využitím svých vlastních znalostí, nápadů a schopností.

Smyslem těchto úloh je pomoci ti uspořádat a vyjasnit si vědomosti o vztazích mezi geometrickými pojmy, uvědomit si jejich význam a možnosti aplikace, a nakonec posoudit efektivitu vlastní práce. Jednoduše, zlepšit tvé porozumění.

Úlohy řeš postupně, protože některé jsou připraveny tak, aby jejich řešení sloužilo jako nápověda pro následující úlohu. K řešení ti budou stačit znalosti ze základní školy a rýsovací potřeby (tužka, pravítka a kružítko). Prostor pro řešení úlohy je sice ohraničený, ale vůbec nevádí, když při rýsování přesáhneš mimo ohraničenou část. Volný prostor pod zadáním použij na rozbor úlohy (náčrtek a poznámky).

Na konci této sady máš prostor pro vlastní zhodnocení své práce.

V úlohách se setkáš i s následujícími ikonami:

ikona 1 označuje **nápovědu** – může ti pomoci ve splnění úlohy

ikona 1

ikona 2 označuje **výzvu** – nabídne ti příležitost hlouběji o úlohách přemýšlet

ikona 2

1. Úloha: Máš zadanou úsečku. Sestroj rovnostranný trojúhelník tak, aby zadaná úsečka byla jeho stranou.

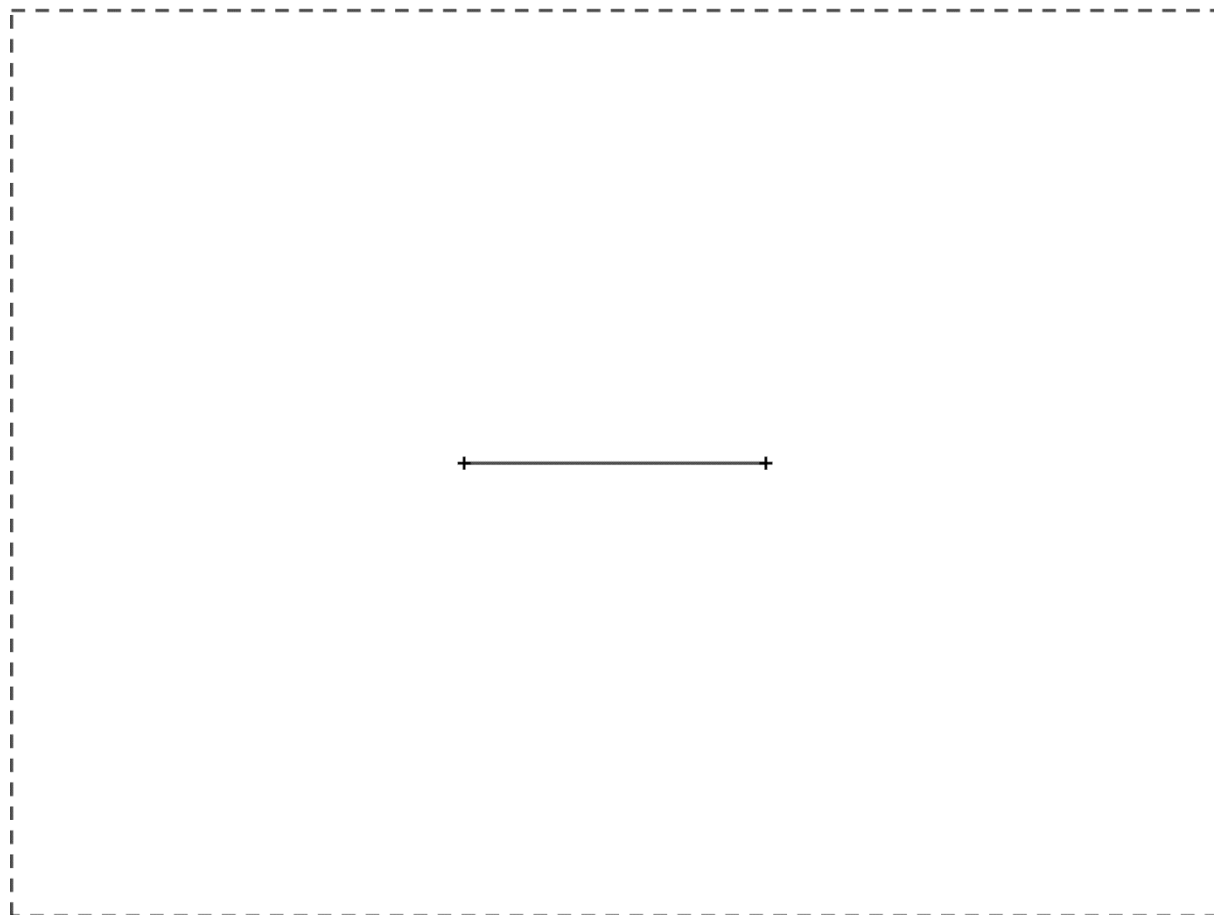

*Zamysli se nad délkami stran
rovnostranného trojúhelníka a
množinou všech bodů, které mají
stejnou vzdálenost od daného bodu.*

*Sestroj všechna řešení, která odpovídají
zadání.*

Prostor pro rozbor:

2. Úloha: Máš zadanou polopřímku a její počátek. Sestroj polopřímku

z téhož počátku tak, aby velikost úhlu, který obě polopřímky svírají, byla 60° .

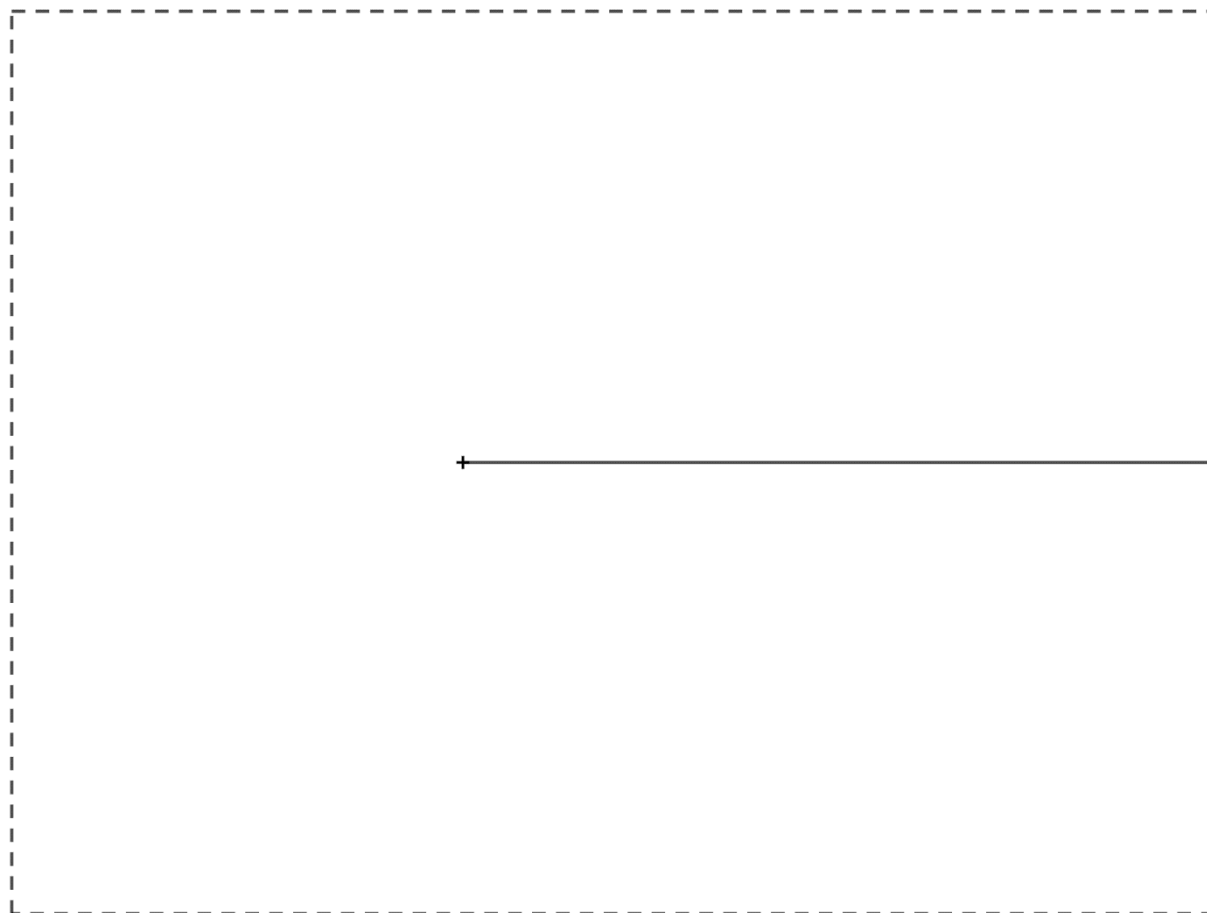
Zamysli se nad velikostí vnitřních úhlů rovnostranného trojúhelníku.

¹*Smíš použít pouze 1 pravítko bez rysky a kružítko.*

²*Sestroj všechna řešení, která odpovídají zadání.*

Prostor pro rozbor:

3. Úloha: Máš zadané dvě polopřímky se společným počátkem bodem tvořící úhel. Zmenši zadaný úhel na poloviční velikost.

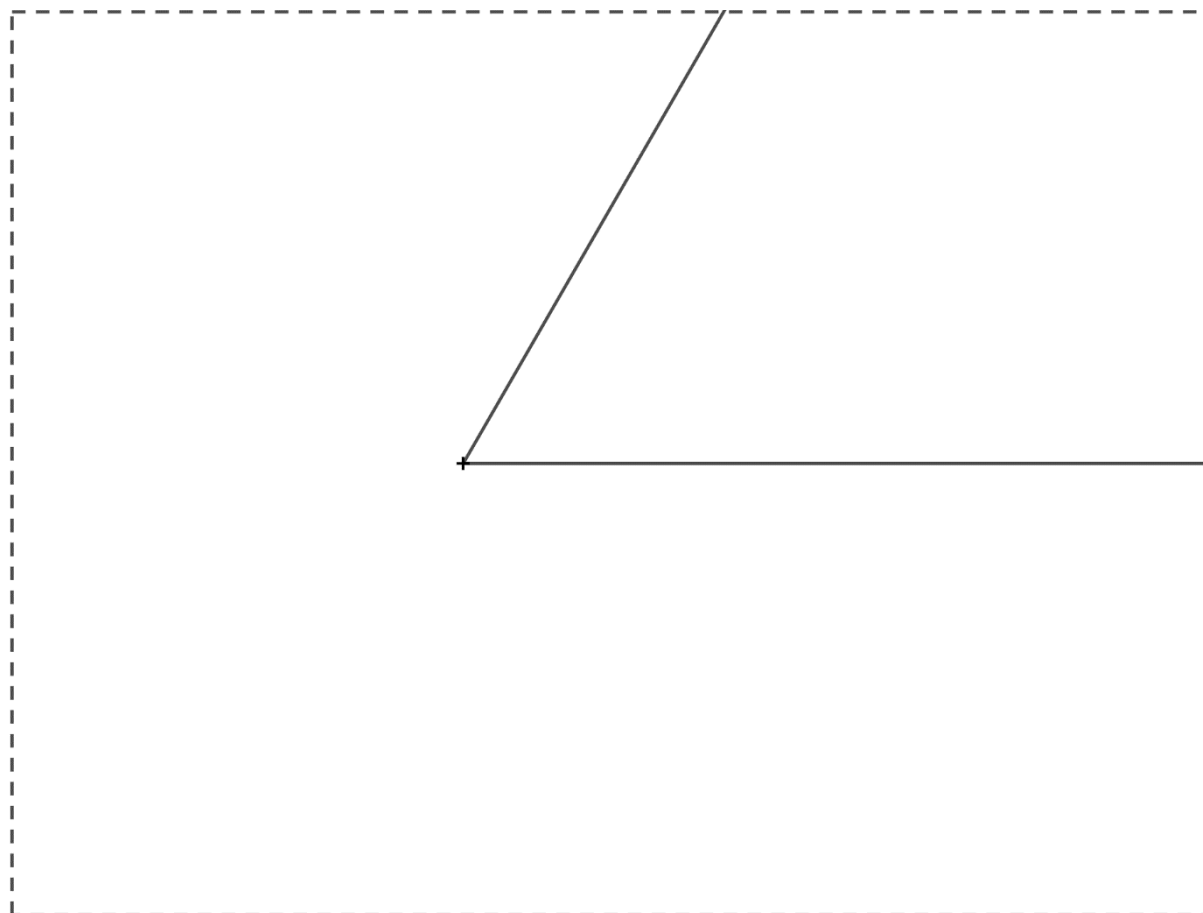
Jestliže máš za úkol něco rozpůlit, obvykle se po tobě chce rozdělit to na dvě shodné části. Dva shodné útvary zrcadlí například osa souměrnosti.

¹*Smíš použít pouze 1 pravítko bez rysky a kružítko.*

²*Sestroj všechna řešení, která odpovídají zadání.*

Prostor pro rozbor:

4. Úloha: Máš zadanou úsečku a bod, který na ní neleží. Sestroj přímku rovnoběžnou se zadanou úsečkou tak, aby procházela zadaným bodem.

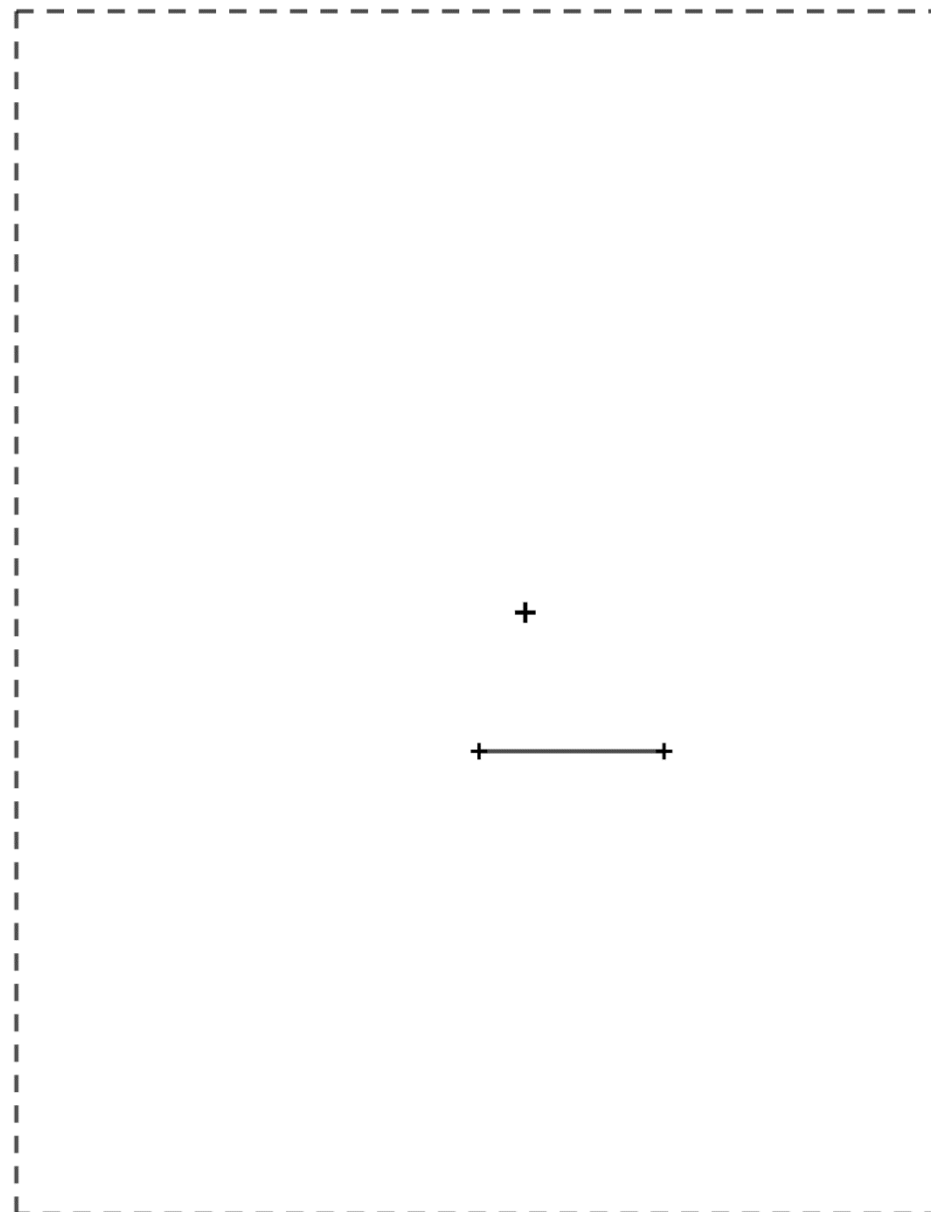

Představ si tři přímky a zamysli se nad vzájemnou polohou prvních dvou přímek, pokud jsou obě kolmé na přímkou třetí.

Smíš použít pouze 1 pravítko bez rysky a kružítko.

Prostor pro rozbor:

5. Úloha: Máš zadanou úsečku takovou, že její délka je 5 jednotek. Sestroj úsečku, která bude mít délku 3 jednotky.

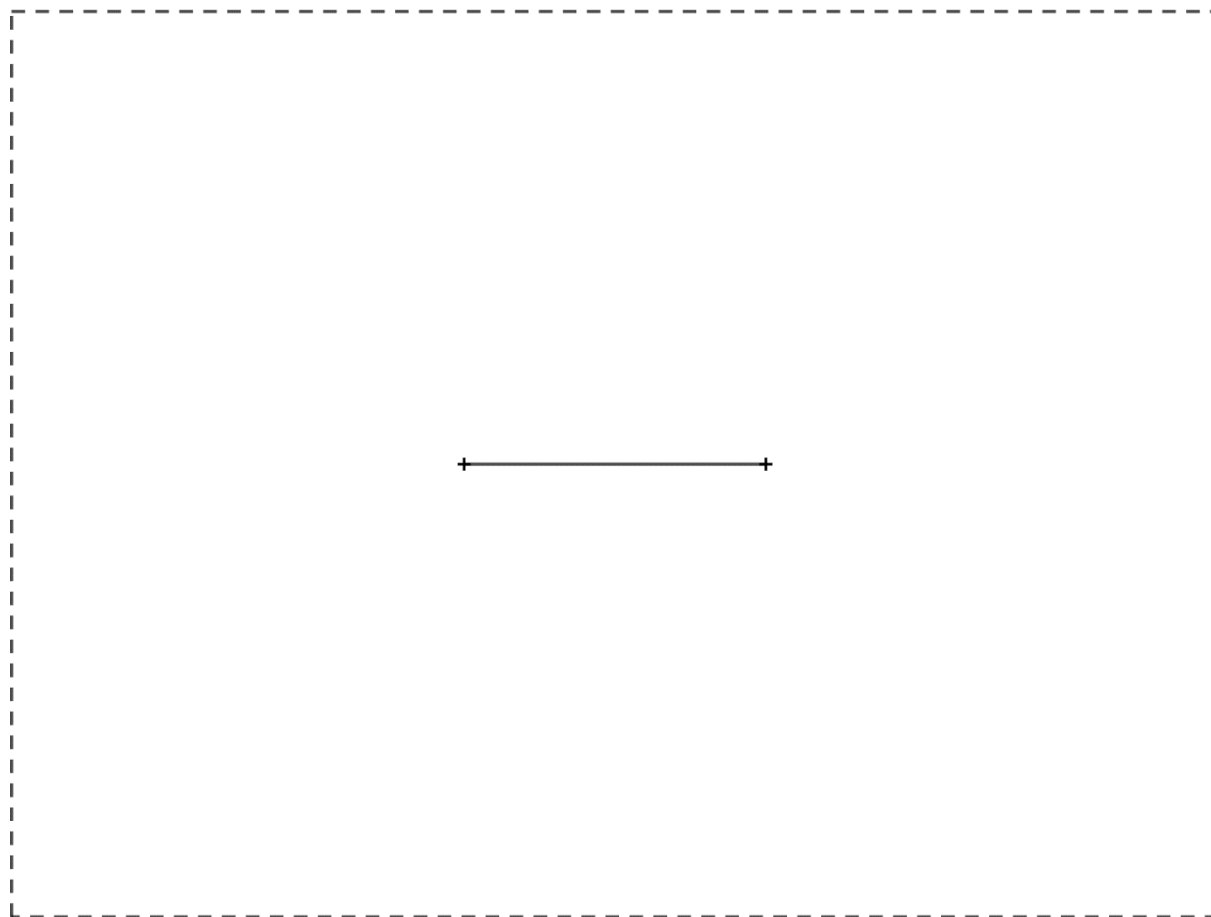

Využij podobnost trojúhelníků.

Smíš použít pouze 1 pravítko bez rysky a kružítko. Navíc pomocí pravítka nesmíš zadanou úsečku měřit.

Prostor pro rozbor:

6. Úloha: Máš zadanou úsečku. Sestroj deltoid tak, aby platilo:

- a) zadaná úsečka je jeho úhlopříčkou;
- b) úhly při protilehlých vrcholech
(krajních bodech zadané úsečky) jsou pravé;
- c) protažením zadané úsečky vzniká přímka rozdělující
rovinu na dvě poloroviny a v jedné z nich je z výše
uvedeného pravého úhlu 30° .

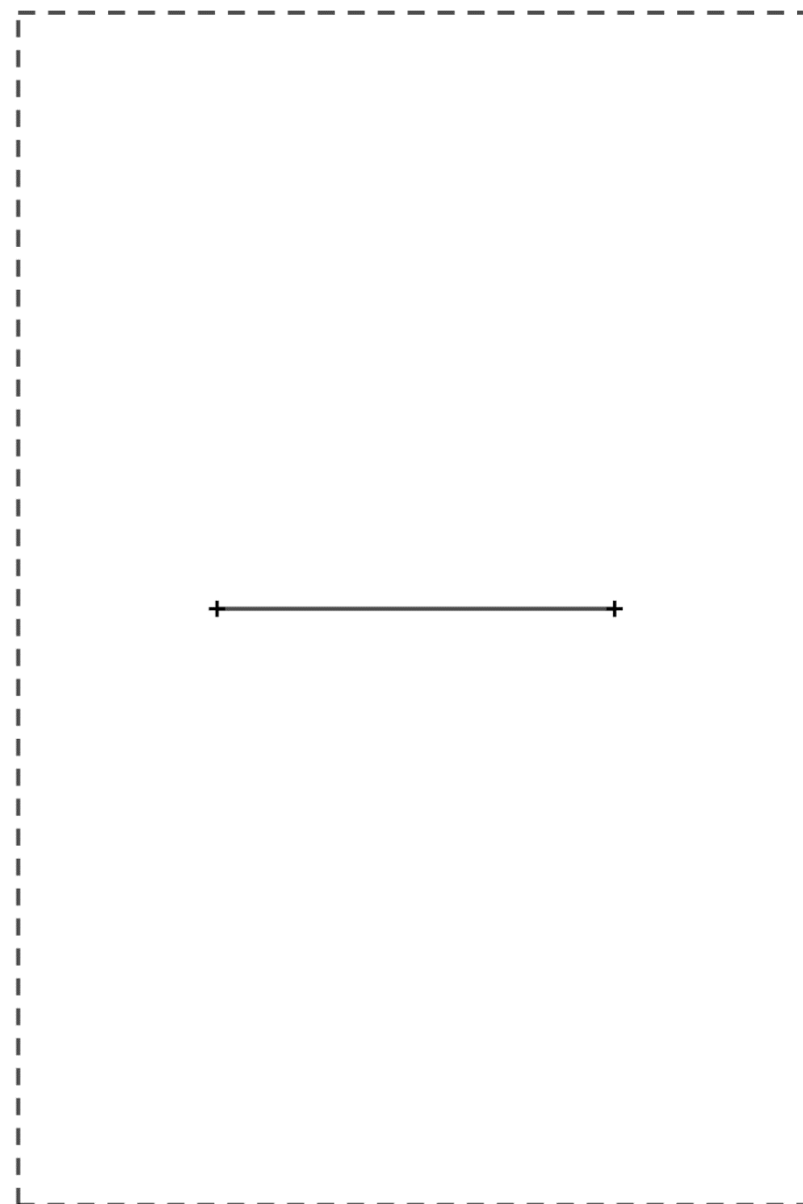

*Zamysli se nad vlastnostmi úhlopříček
deltoidu.*

*Smíš použít pouze 1 pravítko bez rysky a
kružítka.*

Prostor pro rozbor:

7. Úloha: Máš zadanou kružnici a rovnoramenný trojúhelník takový,

že jeho základna je její tětivou, jeho ramena svírají úhel

150° a jeho vrchol protilehlý základně je jejím středem.

Sestroj trojúhelník tak, aby platilo že:

- oba trojúhelníky sdílí základnu;
- všechny vrcholy sestaveného trojúhelníku leží na zadané kružnici;
- vnitřní úhel při vrcholu protilehlému základně má velikost 75° .

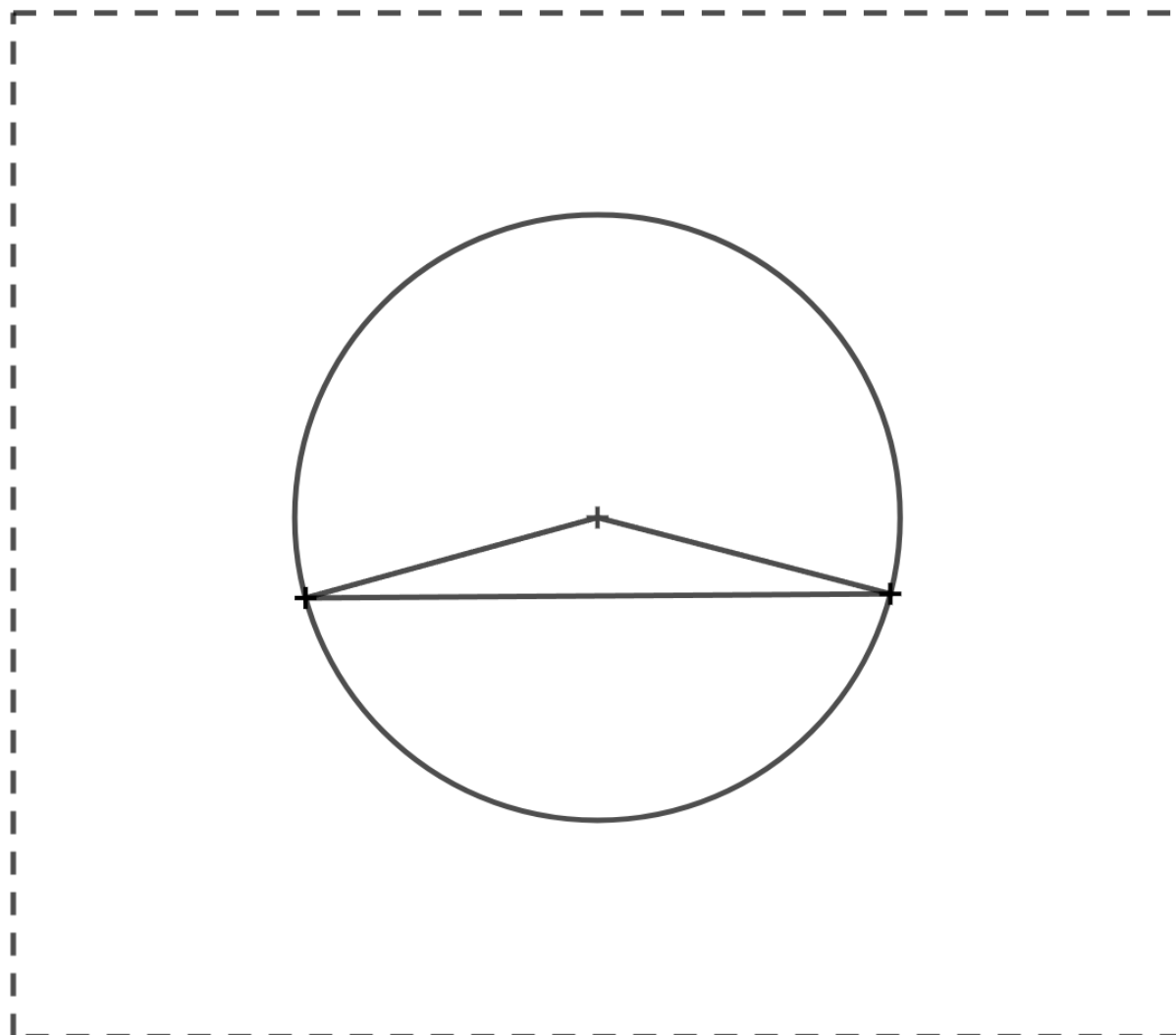

Zamysli se nad vztahem středového úhlu a obvodového úhlu, které přísluší stejnému oblouku.

Sestroj alespoň tři různé trojúhelníky, které vyhovují zadání.

Prostor pro rozbor:

8. Úloha: Máš zadanou úsečku, která má délku 5 jednotek.

Sestroj takový trojúhelník, aby platilo:

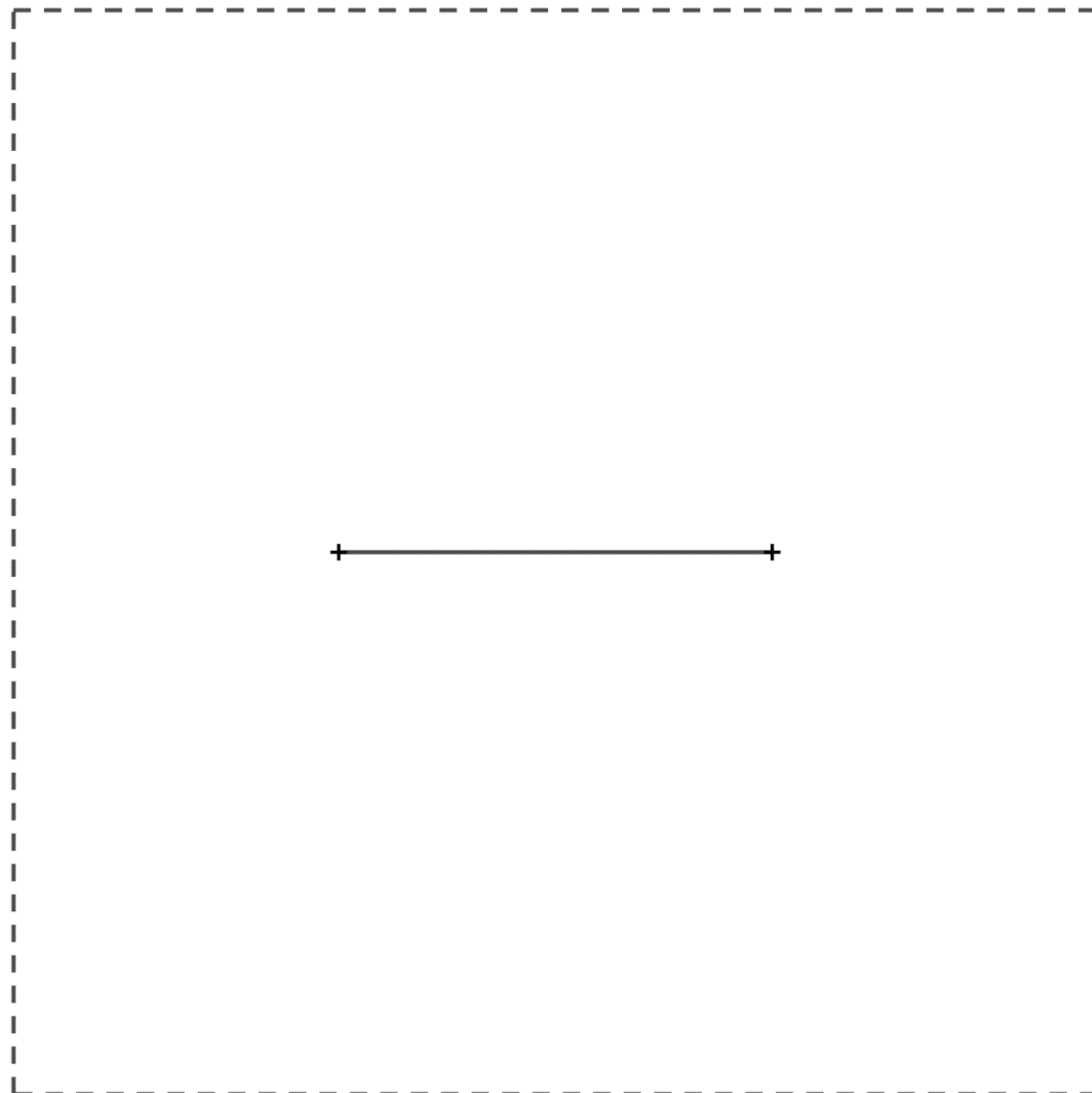
- a) zadaná úsečka je jeho stranou;
- b) úhel naproti zadané straně bude mít velikost 60° ;
- c) výška na zadanou stranu bude mít 3 jednotky.

¹Sestroj všechny trojúhelníky, které
vyhovují zadání.

²Smíš použít pouze 1 pravítko bez rysky
a kružítko. Navíc pomocí pravítka
nesmíš zadanou úsečku měřit.

Prostor pro rozbor:

Příloha 7 – Sada gradovaných konstrukčních úloh

Na následujících obrázcích můžeš vidět, jak mohou vypadat správná řešení. Podívej se na ně a u každé z úloh rozhodni, jak sis s nimi poradil(a). Ke zhodnocení použij „mozkovou škálu“ – podle obtížnosti vybarvi daný počet mozků.

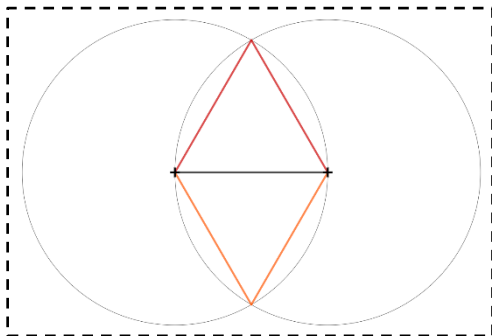
1 mozek = úlohu jsem nevyřešil(a); 2 mozky = úlohu jsem vyřešil(a) částečně;

3 mozky = úlohu jsem vyřešil(a) s nápovědou; 4 mozky = úlohu jsem vyřešil(a) bez nápovědy;

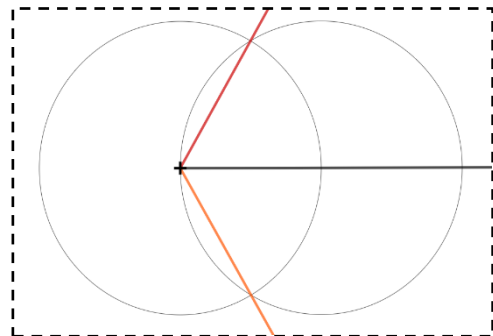
5 mozků = úlohu jsem vyřešil(a) i s výzvou (výzvami)

Níže, prosím, ohodnot jednotlivé úlohy podle toho, jak náročné pro tebe byly.

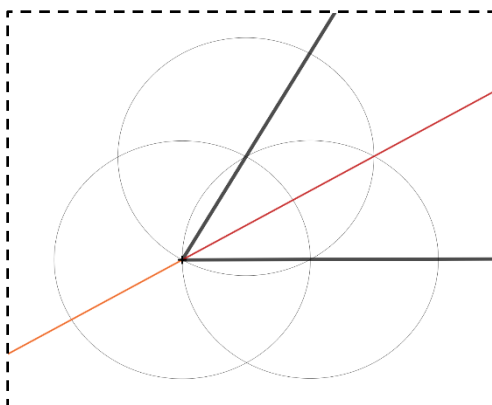
Úloha 1

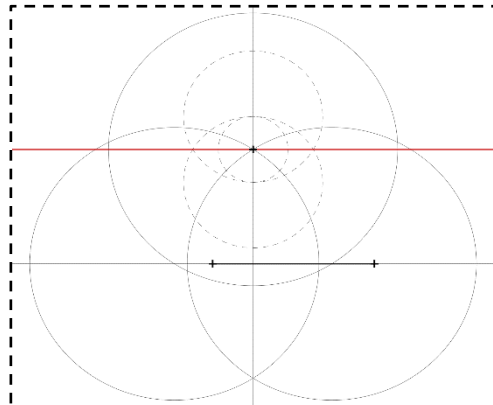
Úloha 2

Úloha 3

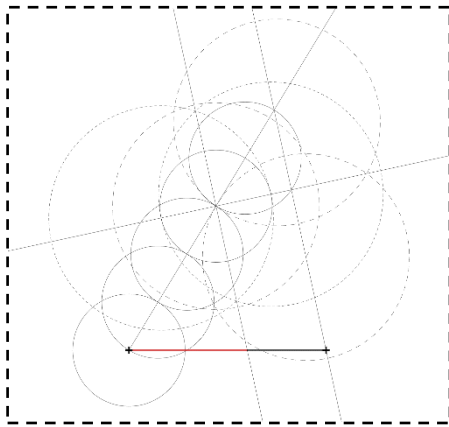

Úloha 4

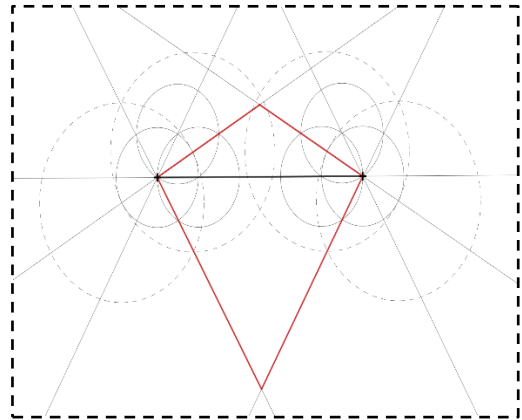

Příloha 7 – Sada gradovaných konstrukčních úloh

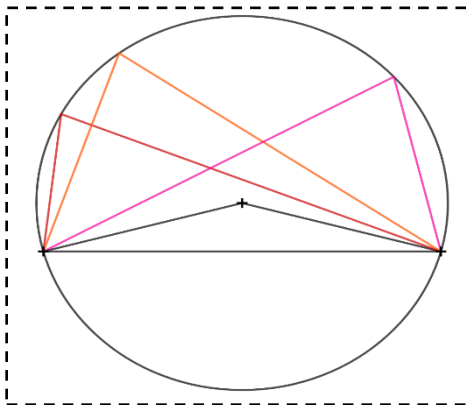
Úloha 5

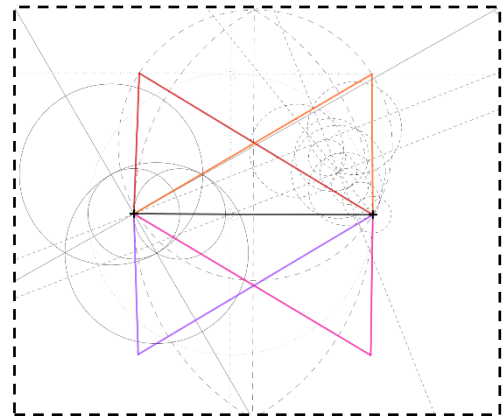
Úloha 6

Úloha 7

Úloha 8

Níže uvedené otázky ti pomohou uvědomit si, co nového ses naučil(a):

1. Jaké pojmy pro tebe byly nové a co reprezentují?

2. Mezi kterými dvěma pojmy si odhalil(a) překvapivou souvislost a jakou?

3. Jak bys svou práci příště zefektivnil(a)?

4. Pochlub se. Jakou myšlenku jsi vymyslel(a) úplně sám (sama)?

